פש אבגד מיי׳ פ״ל מהל׳ צ ה ו מיי׳ פ״ה מהל׳ יסודי המורה הלי יא: :[1 75

הגהות הב״ח (א) גמ' לפי שנא' בחורב (ח) גם כל מחובה ונקה: (ב) שם אבל מי שיש חילול השם בידו אין כח לא בחשובה כו' כל"ל ומיכת לו נמחק: (ג) שם ויהל משלו ומתנו באמונה ודבורו בנחת עם הבריות מה הבריוי אומרות עליו אשרי לו לפלוני שלמד אשרי אביו מורה: (ד) שם גדולה תשובה שמדיאה רפואה לעולם: טתפימה ופוארה נעונה. (ה) שם כאן מאהבה כאן מיראה (רב יהודה רמי) תינת חלו מוקפות ונכתב נלדו ס"ח אמר רב יהודה רב אמי רמי: (ו) רש"י ד"ה דמעיקרא כו' מעלה אני עליכם כאלו כו' ושטות שוכבים אברי"ץ כלע"ז הס"ד: (1) ד"ה כאו כו' עונו חלתו כאן מיראה ארפא הס"ד: (ה) ד"ה כאן ע"י כו' שובו אלי ואשובה אליכם

רבינו חננאל (המשר) ועל לא תעשה גמור. שאל ר׳

מתיה בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה ברומי שמעתה ד' חלוקי כפרה שהיה ר' הן ותשובה עם כל אחת. טרר טל טשה ושר. איוו שנאמר ארפא משובתם וגו׳. טרר טל לא חטשה ושר. עבו על לא הנפחר ישב, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר, שנאמר כי ביום הזה ירפר טלירם. טרר טל רדיהוח ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין, שנאמר אבל מי שיש בידו חלול הבל כל כל בדו החתר השם, אין כח לא לתשובה לתלות, ולא ליום הכפורים לכפר, ולא ליסורין למרק, . אלב כולז תוליז ה' צבאות אם יכופר העון . הזה לכם עד תמותון. **היכי** אנא אי שקילנא מבי טבחא . בישרא באתרא דלא תבעי. דשקיל בשרא בלא דמי, היינו . חלול השם. ר' יוחנן אמר כגון אנא אי מסגינא ד' אמות בלא תורה ובלא תפלה[†]). ויש אומרים כל שחריריו ליה מריה לפלניא. נמצא טוושים של דררים הללו בית דין. תניא ואהבת את ה' אלהיד עשה שיהא שח אדם קורא ושונה (ביראה) ובתורה! ומשמש תלמידי בצדק עם הבריות, מה הכל אומרים אשרי פלוני שלמד תורה, אשרי הוריו ורבו שלימדו, כמה נאים מעשים ודרכיו, עליו הכתוב אומר ישראל אשר בך אתפאר. אבל הקורא ושונה ודרכיו מכוערים כו', עליו הכתוב אומר באמור להם עם ה' [אלה] ומארצו יצאו. גדולה

אמאי לא חשיב להו בהדי ל"ו כריתות בפרק קמא דכריתות (דף ב.) ותירץ ר"י דרבנן דפליגי אדרבי לא דרשי קרא הכי אלא בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סד:) דרשי ליה ר' ישמעאל ורבי עקיבא לדרשא אחרינא ואליבא דרבי לא מצי למיחשבינהו דהתם האמר מנינא למה

לי לומר שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת ולדידיה לא מיחייב חטאת אלא במילתא שחייבין על זדונו לאו וכרת כדקאמר רבי בפרק קמא דיבמות (דף ט.) נאמר כאן עליה פי׳ ונודעה החטאת אשר חטאו עליה ונאמר להלו עליה בחייה מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת אף כאן ומינה מה להלן שיש בו לאו אף כאן לאפוקי הני נהי דאיתרבו לכרת לאו לית בהו אבל לרבנן לא מליכן לשנויי הכי דלדידהו לא בעי לאו כיון דגמרי מתורה אחת יהיה לכם הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה ע"ו דבר שחייבין על זדונו כרת וכו' אבל לאו לא בעינן אף על גב דע"ז איכא לאו דהא בע"ז איכא נמי סקילה ואפילו הכי מחייבי חטאת אפילו היכא דליכא סקילה דלא מקשינן אלא לענין כרת דכתיב בההוא עניינא דכתיב הכרת תכרת הכי נמי לאו לא בעינן לענין חטאת תדע דבפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יג:) ממעט פסח ומילה מחטאת משום דדומיא לע"ז בעינן מה ע"ז שב ואל מעשה לאפוקי הני דקום ועשה נינהו ואי בעינן לאו לענין חטאת נימא מה ע"ז שיש בה לאו לאפוקי הני אפילו אי הוו שב ואל תעשה לא מיחייב כיון דלא כתיב בהו לאו:

חוץ ימלא תשא לא תשא וכל דדמי ליה ת"ש ר' יהודה אומר כל שהוא מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת מלא תשא ולמעלה תשובה תולה ויוה"כ מכפר לא תשא וכל דדמי ליה ת"ש לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה יכול אף לא תשא עמהן ת"ל ²לא ינקה יכול אף שאר חייבי לאון כן ת"ל את שמו שמו הוא דאינו מנקה אבל מנקה שאר חייבי לאוין תנאי היא דתניא על מה תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל מה תשובה תולה ויוה"כ מכפר על כריתות ועל מיתות בית דין ועל לא תעשה גמור אמר מר לפי שנאמר בחורב (6) ונקה מנא לן דתניא 6ר' אלעזר אומר אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקה ואי אפשר לומר לא ינקה שכבר נאמר נקה הא כיצד מנקה הוא לשבין ואינו מנקה לשאינן שבין שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עוריה ברומי ישמעת ארבע' חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחר ואחדי יעבר על עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו שנאמר שובו בנים שובבים יעבר על לא תעשה ועשה תשובה תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר יכי ביום הזה יכפר עליכם מכל חשאתיכם יעבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויוה"כ תולין ויסורין

ממרקין שנאמר ופקדתי בשבם פשעם

ובנגעים עונם יאבל מי שיש חילול השם בידו איז (ב) לו כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר יונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא יאי שקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי הוא אביי כדשקיל בישרא מתרי שותפי יהיב זווא להאי וזווא להאי והדר מקרב להו גבי הדדי ועביד חושבנא רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין יצחק דבי ר' ינאי אמר כל שחביריו מתביישין מחמת שמועתו י (היינו חילול השם) אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא אביי אמר כדתניא ייואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו 🌣 🤊 בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר יויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת"ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו ועליו הכתוב אומר יבאמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו א"ר חמא י(בר) חנינא גדולה תשובה שמביאה 🕫 רפאות לעולם שנא' ייארפא משובתם אוהבם נדכה ר' חמא יי(בר) חנינא רמי כתיב יישובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתיב ארפא משובותיכם לא קשיא כאן מאהבה כאן 🐵 מיראה רב יהודה רמי כתיב שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וכתיב יובים אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה ל"ק כאן מאהבה אוֹ מיראה כאן ע"י יסורין אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנא' ישובה ישראל עד ה' אאלהיךיי

אמר אמר כי חנכי בענתי בכם כתיב ואשובה אליכם לאחר תשובה וכתיב כי אנכי בעלתי בכם כבר קודם שתשובו כאן מאהבה או מיראה קא אמר כי אנכי בעלתי בכם:

יכול אף לא תשא עמהן ת"ל לא ינקה], עד יכול על

וכתיב כי אנכי בעלתי בכם כתיב

חוץ מנח משח. קה סלקה דעתך משום דכתיב לה ינקה: וכל דדמי ליה. לא תעשה גמור: לפי שנאמר בחורב חשובה ונקה. לאחר מעשה העגל כשעלה משה להתפלל עליהן ולקמן מפרש לה: יכול אף לא סשא. ינקה בתשובה: אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקה. דכתיב נקה לא ינקה גבי

הדדי: חלוקי כפרה. שחלוקין בכפרתן זה כך וזה כך: אמר לו. שלש הן הנחלקין שיש עבירה שהיא לריכה לזה ואינה לריכה לזה אבל תשובה אינה מן החלוקין שהיא לריכה לכולן: שובו בנים. ומיד ארפא למדת שיש עבירה שמכפרת בתשובה לבדה: כי ביום הוה יכפר. למדת שיש עבירה שלריכה יוה"כ: ופקדתי בשבט פשעם. למדת שיש עבירה שלריכה יסורין ומסתברא הקל לקלה והחמור לחמורה: חילול השם. חוטא ומחטים חחרים: באוני ה' לבאום. אמר הנביא באזני אמר הקב"ה אם יכופר העון עד תמותון למדנו שיש עבירה שאין לה כפרה אלא במיתה: ולא יהיבנא דמי לאלחר. וכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן ולמד ממני להיות מזלזל בגזל: באתרא דלא תבעי. שאין דרך הטבח לילך ולתבוע הקפותיו ועל הלוקח להביא לו מעותיו לביתו: ומתא מחסיא. מקומו של רבינא: יהיב זוות להתי ווות להתי. שמת לת ידע חבירו שנתתיו לו ויש כאן חילול השם: ועביד חושבנא. וחוזרין ונותנין לו בשר כנגד מה שנטלו: כגון אנא דמסגינא וכו'. ואין הכל יודעין שנחלשתי בגרסתי ולמדין הימני להבטל מתלמוד תורה: שמועתו. מחמת שם רע היולא עליו: שרת ליה מריה. ימחול יולרו על מעשיו: מתאהב על ידך. לחבירך: קורת. מקרח: ושונה. משנה: ומשמש תלמידי חלמים. ללמוד (י) תורה) היא יישוב טעמי המשניות מה טעמן ומהיכן למדו: באמור להם עם ה' אנה. את זו קרא הכתוב חילול השם כשאדם חשוב עובר עבירה ופורענות באה עליו והכל אומרים מה הועילו לו ראה החסידים והחכמים רעה באה עליהם שנאמר ויחללו את שם קדשי ובמה חללוהו באמור עליהם הנכרים שגלו ביניהן ראו עם ה' אלה ולא יכול להצילם שלא יגלו נמצא שם שמים מתחלל וכבודו מתמעט: דמעיקרא שובבים אחם. כשתעשו תשובה מעלה (ו) עליכם כאילו תחילת החטא על ידי נערות ושטות ושובבות: וכתיב הרפה. משמע מכאן ואילך כבעל מום שנתרפא שמקלת שמו עליו: כאן מאהבה. : השב מאהבה נעקר עונו מתחלתו (די כחיב שובו בנים. אלמא בעלי תשובה קרויין בנים: **וכתיב כי אנכי** בעלתי בכם. אלמא עבדים מיקרו: כאן מאהבה ומיראה. קרויין בנים: כאן על ידי יסורין. שלא שבו עד שנתיסרו ביסורין קרויין עבדים ואית דגרסי כתיב שובו אלי ואשובה (מי ל) [שבועות לנו.], בי) [חבות דר"נ פר"ט ה"ה מוספתה פ"ד ה"טן, ג') [שבועות יב: זבחים ז:], ד) [בע"י איתה היכי דמי וכן גרס הרח"ש חבל ברב אלפס חי בגירסה חחרה ע"שו. ל) ועי׳ בע"יו. ו) ול"ל כין, ע) [גירסת הילקוט וכן בע"י ר' יוחנן אמר עד ולא עד בכלל ומי אר"י הכי והאמר ר"י גדולה תשובה שדוחה את ל"ת שבתורה שנאמר וכו' לא קשיא הא ביחיד והא בלבור], י) [ל"ל מלמוד],

תורה אור השלם

ו. לא תִּשָּׁא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךְּ לַשָּׁוְא כִּי לא יְנַקֶּה יָיָ אַת אֲשֶׁר יִשְּׂא אֶת שְׁמוּ לַשְׁוְא: שמות כ ו לַשְׁוְא: שמות כ ו 2. נצר חֶסֶד לְאֲלְפִים נשַׁא עון וְפָּשַׁע וְחַטְּאָה וְנַקָּה לֹא יְנָקָה פּקַה לֹא יְנָקָה פּקַד עֲוֹן אָבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל בְּנִים עַל שלשים ועל רבעים:

שמות לד ז שמות לד ז שובו בְּנִים שׁוֹבְבִים ארפה משובתיכם הננו אָתְנוּ לְּלֶר כִּי אַתָּה יְיָ אֶלֹהֵינוּ: ירמיהו ג כב 4. כִּי בִיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר 4. כִּי בַּיּוֹם וַיָּוּוּוּ יְבַּפּּוּ עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִבּּל חַטֹאתִיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ:

וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם ובנגעים עונם: תהלים פט לג

תהלים פט זג 6. וְנְגָּלָה בְאָוֹנְי יְיִי צְבָּאוֹת אָם יְכָפָּר הָעָוֹן הַוָּה לְכָם עָד הְמָתון אָמָר אֱדֹנִי יֵי עָד הְמָתון אָמָר אֱדֹנִי יַי יִשׁעִיהוֹ כֹב יִד יִשְׁעִיהוֹ כֹב יִד צְבָאות: ישעיהו כב יו 7. וְאָהָבְתְּ אַת יְיָ אֱלֹהָיוְ בְּכָל לְבָבֶרְ וּבְכָל נַפְּשְׁרְ וּבְכָל מָאַדָּךְ: דברים ו ה 8. וַיֹּאנֶר לִי עָבְדִי אִתְּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךְ אֶתְפָּאָר: ישעיהו מט ג ישניהו מט ג 9. וִיְבוֹא אֶל הָגוֹיִם אֲשֶׁר

קָּרְשִׁי בָּאֲמֹר לְהֶם עַם יְיָ קָרְשִׁי בָּאֲמֹר לְהֶם עַם יִיְ אלה ומארצו יצאו: י יחזהאל לו ר

10. אֶרְפָּא מְשׁוּבָתִים אֹהֲבֵם נדבה כי שב אפי ממנו: הושע יד ה

אַרפָה משובתיכם הננו אָתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה יְיָ אֶלֹהֵינוּ: ירמיהו ג כב אֱלֹהֵינוּ: ירמיהו ג כב שובו בַנִים שוֹבַבִים רז. שוּבוּ בְּנִים שוּבְּיּבּ וְלָקַחְתִּי אֶתְכָם אֶחָד מֵעִיר וְלָקַחְתִּי אֶתְכָם אָחָד מֵעִיר ושנים ממשפחה והבאתי אֶתְכֶם צִּיּוֹן: ירמיהו ג יד 13. שוּבָה ישְׂרָאֵל עַד יִיִּ אַלהֵיך כִּי כַשַּׁלֹתַ בַּעוֹנֵך:

רבינו חננאל

ת״ש אילו הן החמורות כריחות ומיחות ריח דיז ולא תשא עמהן כו'. ת"ש ר' יהודה אומר כל שהוא מלא חשא ולמטה חשורה מכפרה. תולה ויום הכפורים מכפר. ושנינן לא תשא וכל דדמי ושנינן לא תשא וכל דומי ליה, דהוא לאו גמור. ת״ש לפי שנאמר בחורב נושא עון ופשע וחטאה ונקה עוד נון ופשע וווטאה ונקה כוו נאמר לא ינקה. ופשטניה לקרא, מנקה הוא לשבים ראינו מנקה לשאינן שבים. ותניא לפי שנאמר בחורב תשובה, מדכתיב בה ונקה, כל חייבי לאוין אע״פ שישוב

א) עי׳ ירושלמי ברכות פ״ב ה״ג ותראה דגי׳ רבינו תפלה בל״י מדויק יותר.

תשובה שמביאה רפואה לעולם. שנאמר ארפא משובתם. ואסיקנא שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. תשובה (מיראה) [מאהבה] ארפא משובתם אוהבם נדבה, תשובה (מאהבה) [מיראה] שובו אלי ואשובה אליכם. כי אנכי בעלתי בכם תשובה מיסורין. גדולה תשובה שאפילו הגיע חטאתו עד כסא הכבוד התשובה מכפרת, שנאמר שובה ישראל עד ה׳ אלהיך.